

การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2
THE PARTICIPATION IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF TEACHERS AND
THE BASIC EDUCATION INSTITUTIONAL COMMITTEE OF WANGSAMMOR SCHOOL
NETWORK GROUP 4 UNDER OF UDONTHANI EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

พัชรินทร์ ไชยสาร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารงานบุคคล ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

Abstract

The objective of this study focused on examining the participation in educational administration of the teachers and the committee of the Basic Educational Institutions of Wangsammor School Network Group 4 under Udonthani Education Service Office Area 2.

The samples of this study consisted of teachers and Basic Educational Institution committee of Wangsammor School Network Group 4 under Udonthani Educational Service Office Area 2, totaling 48 persons. The instrument used for collecting the data was five - rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the data included percentage, mean, and standard deviation.

As a result of data analysis, it was found the following facts: Holistically, examining the participation in educational administration of the teachers and the Basic Educational Institutions committee was found to be at a high level, separately. The following as for aspects participation in educational administration was found to be a high level. General administration, and budget administration were found at a moderate level. Moreover, the aspect of an academic administration was found to be at the highest level and the personnel administration was found at the lowest level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจะต้องให้สังคม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในรูปของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานในสิ่งที่ต้องการตลอดจนร่วมพิจารณา ความต้องการของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นหน่วยงานของสังคมในท้องถิ่นที่จัดการเรียนการสอน โดยการรับรู้ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การร่วมมือของชุมชนมีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และความนิยมให้เกิดขึ้นในชุมชนนอกจากนั้นยังเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ทั้งทางด้านการเงิน วัสดุแรงงาน รวมไปถึงการส่งเสริมให้ประชาชน มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาและถือเป็นหน้าที่ของประชาชนและชุมชนต้องให้ความสนใจและความสำคัญ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นจะทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและ

ทรัพยากรของชุมชน ที่จะส่งผลให้เด็กมีความสามารถ มีทักษะที่จะดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาโดยมีหลักการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมมีส่วนร่วมในการศึกษามีการกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพท้องถิ่นและผู้เรียน โดยระบุไว้ในหมวด 1 มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่า (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตรา 9 การจัดระบบ โดยโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องใช้นโยบายการจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School-Based Management: Sbm) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการตัดสินใจ ไปสู่หน่วยงานปฏิบัติ ให้มากขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การบริหารจัดการจะอยู่ภายใต้การตัดสินใจของคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ละสถานศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ การบริหารตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กามีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การพัฒนาทั้งระบบและยึดหลักการ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545) การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเปี่ยมด้วยบุคคลทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตราฐานในการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตชนบท ควรจะได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับสถานศึกษาอื่นๆ ในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พุทธศักราช 25๕๑ ที่มีมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันของคนในประเทศ

กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี (ปี ปัจจุบันปีการศึกษา 2552ประกอบด้วย 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเลิงถ่อนโนนสมบูรณ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ โรงเรียนบ้านคำโคกสูง โรงเรียนหนองไผ่พรเจริญ โรงเรียนดงง่ามนางาม โรงเรียนบ้านโคกสะอาด และโรงเรียนบ้านท่าลาดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนครูสายบริหาร คน ครูสายผู้สอน 86 คน มีภารกิจในการบริหารและจัดการศึกษา โดยแบ่งการบริหารออกเป็น 4 กลุ่มงาน ประกอบด้วย กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป เป็นสถานบันการศึกษาในสังกัดภาครัฐ ที่อยู่ในเขตชนบทของประเทศ ซึ่งขาดความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชน ไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา ขาดการตัดสินใจในการบริหารวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป นอกจากนี้ยังขาดการมีส่วนร่วมในกทิตหดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขาดการรวมพลังในการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น องค์กรและบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ฐานน้อย จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต2 ปีการศึกษา 2552 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล

ประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 2 ใน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามมี 5 ระดับ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. สอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 40 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 ด้านการบริหารวิชาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารงานบุคคล ค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่งครูจะมีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 5-10 ปี จะมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และมากกว่า 10 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 ผู้ศึกษาเลือกนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างดี ทั้งนี้เนื่องจากในปี ปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และได้กำหนดหลักการและทิศทางเพื่อการปฏิรูปการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการให้มีเอกภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นโดยให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 8-9) ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการบริหารซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร ผู้นำควรให้การปฏิบัติงานมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้แล้วการมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงาน และภารกิจที่ตนเองเกี่ยวข้อง (ทัศนาศาสตร์. 2532-13)

สอดคล้องกับบรรยาย ศรีประสาธน์ (2536 3) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการและการบริหารการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสหรือจัดให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการของหน่วยงานหรือเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของหน่วยงานหรือเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการและบริหารการศึกษาในระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ และสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ วิธีการที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารด้านต่างๆ เช่นการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักบริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานเอง ภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายอย่างกว้างๆ และการมีส่วนร่วมในการบริหารทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความรู้สึกว่ามีคุณค่า มีความสำคัญ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือซึ่งนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต (ธงชัย สันติวงษ์. 2528 138)

นอกจากนั้น ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี สร้างบรรยากาศของความสามัคคีเป็นประชาธิปไตยทำให้เพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดความไม่พอใจส่งผลให้บุคลากรมีพฤติกรรมไม่เบี่ยงเบน (ทัศนาศาสตร์ . 2536)

การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดได้ว่าเป็นวิธีการบริหารที่เป็นที่ยอมรับในหมู่ย์ จวบจนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะคำนึงถึงความสำคัญของผู้เกี่ยวข้อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ฝ่ายปฏิบัติกับผู้บริหารเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อได้ตำแหน่งหน้าที่ยอมรับเป้าหมายขององค์กรเป็นเป้าหมายของตนเองแล้ว จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จมากเท่านั้น เพราะบรรยากาศในการทำงานจะเกิดความสามัคคีปรองดอง มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความเป็นระเบียบ (เมตต์ เมตต์การุณจิต . 2541 11-12; อ้างถึงใน บุญเหรียญ ไชยชมพู . 2545 24)

การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน ประชาชน และผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมประเมินผลการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน กมล สุตประเสริฐ (2544 175) ให้ความหมายว่าการบริหารการศึกษาเป็นการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผน โครงการ การกำกับดูแล ปรับเปลี่ยนพัฒนาโครงสร้างองค์การการบริหารการศึกษา กำหนดตำแหน่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ กำหนดรายละเอียดของงานในแต่ละบทบาท ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมตามบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนเอื้ออำนวยให้บุคคลได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมให้เต็มศักยภาพ จากแนวคิดและการกำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาทางด้าน มีดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามอันดับแรก คือ การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา อันดับสอง การเสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษา อันดับสาม การเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญห การเรียนการสอนซ่อมักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าประชุมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ส่วนการเสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษา และการเสนอแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญห การเรียนการสอนของนักเรียน นั้นสิ่งที่สะท้อนความคิดของชุมชน ผู้ปกครองและครูที่พบเห็นหรือรับทราบข้อมูลในเรื่องดังกล่าวแล้ว คาดหวังสิ่งที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นสถานที่ในการพัฒนาผู้เรียน ให้เก่ง ดี มีสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญา อภิบาลกุล (2545 ข) ได้ศึกษาแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและจัดการศึกษาภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมบริหารและการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้เด็กทุกคนในเขตพื้นที่บริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในด้านประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถทำได้มากขึ้นเพียงใด เช่น ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป รวมทั้งมีการเข้าร่วมประชุมทุกครั้งแต่ไม่ค่อยกล้าลงความเห็นหรือคำแนะนำแก่ผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับปัญหาที่พบ เช่น เรื่องการมีรายได้น้อย หรือฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนอยู่ในระหว่างปานกลาง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการ การมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

ด้านการบริหารทั่วไป ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย สามอันดับแรก คือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา อันดับสอง การส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนการจัดประชุมผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา อันดับสาม การรักษาความปลอดภัยของอาคารและทรัพย์สินของสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้มีประสบการณ์ตรงในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมอย่างสันติสุขทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เก่ง ดี และมีสุข ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้จึงร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โรงเรียนบางแห่งในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 ชุมชนนำไม้ดอกไม้ประดับมาปลูกตามถนนหน้าอาคารเรียนเพื่อเป็นที่ระลึก และร่วมกันตั้งชื่ออาคารเรียน พร้อมจัดทำป้ายให้ความรู้ ตกแต่งตามบริเวณต่างๆ ภายในโรงเรียน งานบริหารทั่วไปจะมีลักษณะคล้ายงานบริการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายส่วนทำให้เกิดความเป็นเจ้าของหรือมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษาของชุมชน มีการให้บริการชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องอาคารสถานที่ เรื่อง ส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต ชันขวา (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมตามตามลำดับ ดังนี้ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารบุคคล ยกเว้นการบริหารทั่วไปไม่มีส่วนร่วมในระดับมาก

ด้านการบริหารงบประมาณ ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย สามอันดับแรก คือ การวิเคราะห์โครงการเพื่อจัดลำดับความสำคัญเพื่อกำหนดงบประมาณสถานศึกษา อันดับสอง การจัดหางบประมาณสนับสนุนงานของสถานศึกษา อันดับสาม ความคิดเห็นของการจัดทำแผนการใช้งบประมาณและการรายงานงบประมาณของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะในการที่จะพัฒนาและบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ นั้น ครูผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีการพิจารณาโครงการและความเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับปี ๖ ๖ ๖ โดยครอบคลุมทั้งถึงและรอบคอบ ทั้งนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบโครงการ ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษาที่ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดหางบประมาณสนับสนุนงานของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 ส่วนมากโรงเรียนและชุมชนร่วมกันระดมทุนจัดกองทุนเพื่อการศึกษา โดยนำเงินมาสมทบกับงบประมาณจากภาครัฐพัฒนาโรงเรียนด้วยความสามัคคีมีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนความคิดเห็นของการจัดทำแผนการใช้งบประมาณและการรายงานงบประมาณของสถานศึกษา หลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการทำการประเมินโครงการทุกครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในคราวต่อไป

ด้านการบริหารงานบุคคล ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังสามหมอ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย สามอันดับแรก คือ การพิจารณาสรรหาบรรจุแต่งตั้งบุคลากร ลูกจ้างและการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา อันดับสอง จัดกิจกรรมสนับสนุนยกย่องชมเชยและเผยแพร่เกียรติคุณของบุคลากรในสถานศึกษา อันดับสาม การกำหนดแนวทางในการรักษาวินัยข้าราชการครูในสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารงานบุคคล มีผลกรกำหนดผลงานด้านวิทยฐานะของครูและการมีส่วนร่วมในการติดตามการนิเทศการปฏิบัติงานของครูอย่างมีระบบซึ่งต้องผ่านการเข้ารับการอบรมซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองและองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรได้รับการอบรม ศึกษาทุนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะประสบการณ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการและรายงานความก้าวหน้าของสถานศึกษา ให้แก่ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบอย่างทั่วถึง
3. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมค่าอบรมสัมมนา สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนอื่นๆ เพื่อทราบความแตกต่างของการมีส่วนร่วม
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวทางการแก้ไข ปัญหาในการบริหารการศึกษาเชิงคุณภาพในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

บรรณานุกรม

- กมล สุตประเสริฐ. (2541). รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพฯ: อรุณสภานิตยสาร.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

- กาจณรงค์ สุริยวงศ์. (2540). การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หนองคาย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิติมา ปรีดิถก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์
- เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. (2547). การศึกษากิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำรัส บุญเชื้อง. (2537). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของโรงเรียนประถมศึกษา. ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านโนนทองและโรงเรียนบ้านท่าลี่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชญญา อภิบาลกุล. (2545). การศึกษารูปแบบการพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา: กรณีศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: ปกเจริญผล.
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2539). รูปแบบการมีส่วนร่วมในระยะสั้นข้างอุตสาหกรรมกรมอาชีพศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปธานมิตร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2528). หลักการบริหาร คิดและทำอย่างผู้จัดการใหญ่ กรุงเทพฯ: เอเชียเพลส.
- ธรรมรส โชติบุญขร. (2536). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2525). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: เจริญวัฒนาการพิมพ์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2536). การตัดสินใจ. หน่วยที่ 5-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ประยูร อาษานาม. (2543). คู่มือวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิณสุตา สิริรังษี. (2541). การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: เซเวนปรีนติ้งกรุ๊ป.
- พิสัณฑ์ หิรัญวงศ์. (2541). การศึกษาการบริหารโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา. สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภิญโญ สาร. (2526). หลักการบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: อรุณกาลาดพร้าว.
- เมตต์ เมตต์การุญจิต. (2541). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษา ประจำโรงเรียนเทศบาล จังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรวรรณ เกื้อนาดี. (2544). ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2542). การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์
- วีระ บำรุงรักษ์. (2538). การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ. สารกรมศิลปากร. 8(1-2): 30-32.
- ศิรินทร์รัตน์ ทองปาน. (2544). รูปแบบและบทบาทการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ของผู้ปกครอง. ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้ปกครองที่เป็น กรรมการโรงเรียนในสังกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชิต ชัน. (2544). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมศักดิ์ มัจฉาวิทยากล. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540** กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- _____. (2543). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543**. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- _____. (2548). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542**. และที่แก้ไขเพิ่มเติม. ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สกยบุงกส์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **พระราชบัญญัติระเบียบราชการครูและบุคลากรครู พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สุทธิชัย เรืองฤทธิ์. (2545)การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กิ่งอำเภอพัฒนา จังหวัดระยองชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุรพล พุฒคำ. (2544). **หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา เอกสารประกอบการสอน**. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สุวรรณ ภูระวงษ์. (2544). **ความคิดเห็นของคณะกรรมการการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อแนวปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูป
การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา**. สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537)หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- _____. (2541). **การกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- อนุพันธ์ โสมมีชัย. (2540). **การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดหนองบัวลำภู**วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณ รักธรรม. (2536). **แนวโน้มของทฤษฎีองค์กรในอนาคต**. ประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา.
หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). **การวางแผนการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2542). **การศึกษาแนวทางการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐาน**. โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). **การบริหาร ทักษะและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯสำนักพิมพ์สุขภาพใจ
- Aiastair, T. White. (1982). **Why Community Participation? A Discussion of the Argument Community Participation: Current Issue and Lesson Learned**. United Nations Children's Fund.
- Berkley, G. E. (1975). **The Craft of Public Administration**. Boston: Allyn and Bacon.
- Bruce, E. L. (1999). The Role of the Elementary Principal in School Community Relation. **Dissertation Abstracts International**. 32 (6). 6026-A.
- Cohen, J. M.; & Uphoff, N. T. (1977). **Rural Development Participation**. Lthaca: Center for International Studies, Cornell University.
- Davis, A. K.; & Newstrom, J. (1989). **Human Behavior at work organizational Behavior**. New York: McGraw-Hill.
- Douglas, Basil C. (1971). **Leadership Skill for Executive Action**. Warchington D. C.: American Management Association.
- Glod, S. E. (2000, January). Community Organizing at a Neighborhood High School: Promises and Dilemmas in Building Parent-educator Partnership and Collaboration. **Pro Quest Digital Dissertation**. 60 (7), 295.
- Gustavo, W. (1992). **Community Participation Proceeding**. Columbia: Habinet.
- Hoy, K. W.; & Miskel, G. C. (1996). **Educational Administration: Theory, Research and Practice**. New York: McGraw-Hill.
- Marie, H. A. (1998). **School-Community Relationships: A Namibian Case Study**. Canada: Alberta University.
- Smylle. M., Lazarus V.; & Jean, B. C. (1996). **Instructional Outcomes of School Based Participative Decision Making**. Educational Evaluation & Policy Analysis. 18.181-198.

William, Erwin. (1976). **Participation Management: Concept, Theory, and Implementation.** Atlanta. Ga: Georgia State University.